

HET ZWART HUIS VAN KNOKKE

Na jaren van moeizaam herstel staat in België nu een van de parels van de modernistische architectuur opnieuw te pronken. In Knokke is het 'Zwart Huis' van architect Huib Hoste opnieuw te bekijken van binnen en van buiten. De nieuwe bestemming als galerie, is een terugkeer naar de roots: een woning die werd bewoond door kunstminnaars en waar artiesten vriend aan huis waren.

foto's: Bart van Leuven

HET ZWART HUIS VAN KNOKKE

Na jaren van moeizaam herstel staat in België nu een van de parels van de modernistische architectuur opnieuw te pronken. In Knokke is het 'Zwart Huis' van architect Huib Hoste opnieuw te bekijken van binnen en van buiten. De nieuwe bestemming als galerie, is een terugkeer naar de roots: een woning die werd bewoond door kunstminnaars en waar artiesten vriend aan huis waren.

foto's: Bart van Leuven

Twintig jaar heeft het 'Zwart Huis', op de hoek van de Dumortierlaan en de Lippenslaan in Knokke, moeten wachten op eerherstel en klassering (18 januari 2001) als beschermd monument. Toen het in 1924 in opdracht van huisarts De Beir werd gebouwd door de Brugse architect Huib Hoste (1881-1957), konden de Knokke-naars hun ogen niet geloven. De kubistische dokterswoning op zijn zwarte sokkel, beantwoordde niet aan de klassieke verwachtingen van het residentiële Knokke. Modernistische rechttoe-rechtaan architectuur kenden ze niet aan zee. Het kleurgebruik in de architectuur, dat door Theo van Doesburg, Piet Mondriaan en Gerrit Rietveld van de Nederlandse groep De Stijl (1917-1931) werd gepromoot, waren hen vreemd. Over het huis en zijn interieurinrichting deden dan ook de dolste commentaren de ronde. Redenen genoeg om de goegemeente aan te zetten tot een jarenlange boycot. Zowel in constructie, compositie als kleurgebruik week het gebouw volledig af van het verwachtingspatroon van een zeevilla. De geometrische opbouw, met de ramen als basiselementen van de harmonische compositie, werd

met begrepen. Het kleurgebruik maakte een duidelijk onderscheid tussen wonen en werken en het ruimteconcept van de binnenindelingen - dat tot op vandaag bewaard is gebleven - zit verrassend goed in elkaar. En toch... Reeds vanaf de late jaren dertig werd het huis getransformeerd, uitgebreid, aangepast en ontdaan van zijn essentiële modernistische kenmerken. Ook de huidige eigenaars, het echtpaar Van de Velde-Stellamans, hebben er jaren over gedaan om de waarde van het gebouw te erkennen. Eens overtuigd van het uniek architectonische concept hebben ze het met veel enthousiasme gerestaureerd. Onder leiding van de Brusselse architect Georges Vanhamme is het gebouw naar Hostes plannen opnieuw in het zwart geteerd, op een sokkel van rode vierkante Boomse boerentegels. Hierdoor tekent het huis zich nu goed af in het straatbeeld, daar waar het in de jaren twintig nog aanleunde tegen de duinen. Vanhamme integreerde de uitbouw (achteraan) uit de jaren '50 en herstelde het raampatroon. Het enkel glas blijft zorgen voor verwarmingsproblemen, terwijl Hoste zijn condensatieproblemen oploste door

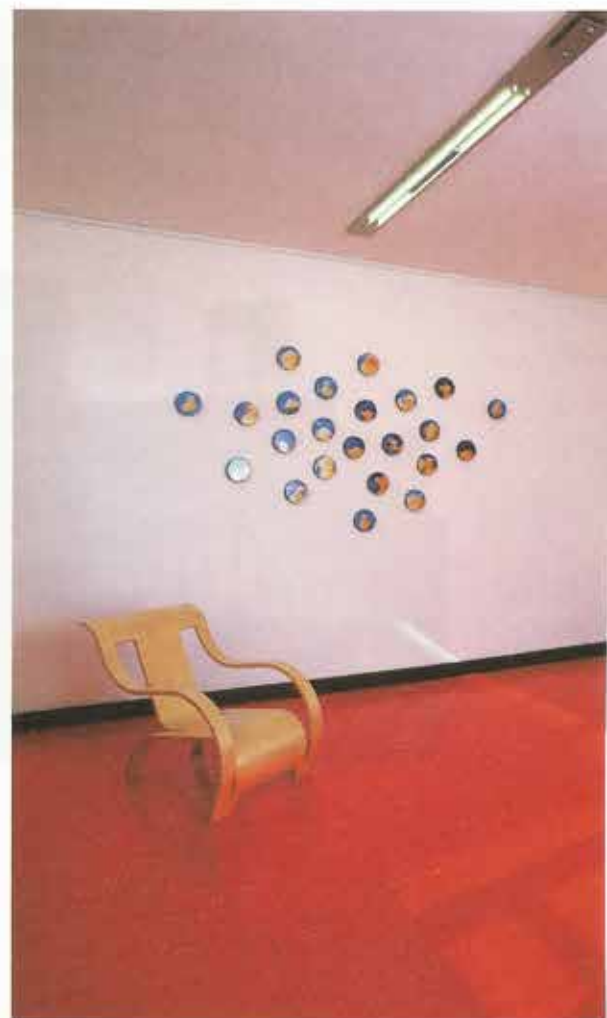
twee lagen gemarteld glas op elkaar te plaatsen in het betonnen frame. Jammer genoeg was het resultaat alleen visuele camouflage. De overheersende indruk is een volume-indruk. Grote vaste monolithische raampartijen gevat in beton, worden afgewisseld met opendraaiende vierkante ramen. Het grote daglicht in het platte dak werpt mooi zenitaal licht op de traphal, die alle verdiepingen verbindt. Het huis was niet alleen vormelijk een donderslag, ook de bouwwijze en de materiaalkeuze waren origineel en nieuw. Het is opgetrokken in sintelbeton, een voor die tijd revolutionair nieuw materiaal. De restauratie had dan ook te kampen met grote barsten door het gebrek aan versterking in de constructie. Stabiliteitsproblemen noopten tot het aanbrengen van een ringplaat op het dak om de muren compact te verankeren. Creatievelingen en mensen met initiatief als Huib Hoste bekommerden zich om de binnen- en de buitenkant van hun gebouwen. Wat er aan de muur hangt maakt voor Hoste evenzeer deel uit van het interieur als de tafel en de stoelen. Aan zijn bouwheer, kunstverzamelaar dr. De Beir, >>

stelde hij voor, voor de inrichting samen te werken met kunstenaars. Zo maakte Victor Servranckx (1897-1965) voor de grote L-vormige leefkamer een collage, die jammer genoeg al na drie jaar overschilderd werd. Hoste tekende een serie sobere meubelen en voorzag de kamers van ingebouwde kasten met kleurige legplanken. Helaas is al het losse meubilair verdwenen. De oorspronkelijke kleuren van de lambrizeringen, kasten, deuren en muren werden in ere hersteld. Vooral de deuren met hun rode, zwarte en okerkleurige kaders en lijsten zijn spectaculair. De architect plaatste nieuw parket, restaureerde de oorspronkelijke zwarte Schiedammer tegels rond bijvoorbeeld het bal-

kon of liet ze vervangen door grès-cérane. Modular leverde de verlichting die onopvallend verdwijnt in het geheel.

"De oorspronkelijke open indeling en de mooie lichtinval zijn ideaal voor de nieuwe functie als galerie, expositieruimte, plaats voor concerten, recepties en voordrachten", zegt Gerda Vander Kerken die het huis opnieuw artistiek wil dynamiseren. Gerda is een vrouw met ideeën, smaak en een grote liefde voor de eigentijdse Belgische kunst. De vroegere dienstruimten op de begane grond heeft ze ingericht als bureau en studio. Op de eerste verdieping hangt nu werk van architect-kunstenaar Luc Deleu.

Tijdens de zomer is kunstenaar Liliane Vertessen te gast. In de oorspronkelijke slaapkamers stellen vijf kunstenaars gedurende een jaar hun werk hier ten toon. Er staat en hangt werk van de jonge cineast Thomas Bogaert, zeezichten van Jan De Vliegheer, letterschilderijen van Gaston De Mey en kunst met landkaarten van Urbain Mulkers. Gerda wil in het Zwart Huis geen confrontaties, maar combinaties. De beoordeling van kunst gaat bij haar niet uit van traditionele en puur vormelijke kwaliteiten, maar van de inhoudelijke dichtheid, de communicatieve kracht en de symboolwaarde van een werk. Ze zoekt naar kunst waarop je niet in een oogwenk uitgekeken bent. Pure abstractie als een vorm van leegte is er niet bij. Net zoals in haar tentoonstellingen voor de galerie van Mercator-Noordstar in Antwerpen heeft ze goed naar de ruimten in het huis gekeken. Uit haar zoektocht naar kruisverbanden tussen huis, architectuur, interieurinrichting, kunst en design is het idee gegroeid hedendaagse kunst te combineren met modernistisch design uit de jaren dertig. In elke kamer staan meubelen en verlichting van de fine fleur uit de jaren dertig en

veertig. Van de Barcelona chair en de ligbank van Mies van der Rohe tot Breuerstoelen, tafels van Eileen Gray en een staande lamp van Mariano Fortuny uit 1907. Het past allemaal wonderwel. Het betreft hier replica's van het Italiaanse Alivar. Hopelijk volgt binnenkort een aanvulling met heruitgaven van de oorspronkelijke Hoste-meubelen. Zelfs al lag het niet in de bedoeling van Hoste een huis te bouwen dat de twintigste eeuw zou overleven, toch is iedereen nu tevreden met dit unieke stukje architectuur. Er valt best wat te zeggen over sfeer en smaak van zeevilla's, maar de originaliteit en de schoonheid van het Zwart Huis stoken schril af met de banaliteit van de omgeving.

π

HUIB HOSTE

Architect Huib Hoste was een zeer beweeglijke geest die niet schroomde zich met een gewoon, in vele gevallen aanstekelijk, enthousiasme te omhullen en te bewegen. Hij stichtte in 1928 het maandblad 'Opbouwen', waarin hij opkwam voor de verdediging van de nieuwe kunststromingen. Hij maakte kennis met het C.I.A.M. en werkte in 1933 samen met Le Corbusier aan de plannen voor de stedenbouwkundige ontwikkeling van de linkeroever van de

Schelde in Antwerpen en voor de rectoroever in samenwerking met Renaat Braem (1910-2001). Door het contact met de Stijl maakt de 36-jarige Hoste kennis met Van Doesburg en komt hij als architectuurcriticus in de Telegraaf regelmatig op voor een nieuwe en eigentijdse architectuur. Zijn werk getuigt dat Hoste veel verschuldigd is aan de Stijl.

De interesse van Huib Hoste voor de industrialisatie van de bouw en de sociale woningbouw leiden hem naar snelle en

goedkope bouwwijzen. Bouwen zonder bakstenen was een van zijn stokpaardjes en het uitproberen van nieuwe materialen als assebeton brachten hem vaak in de problemen. Het huis De Beir moet dan ook gezien worden als een experiment met in de visie van Hoste een beperkte levensduur.

Hij heeft niet zoveel gebouwd en is in vergetelheid gestorven.

De herontdekking van Hoste in de jaren zeventig is de start van een herwaardering voor zijn experimentele en creatief architectonische oeuvre en voor zijn meubelen. Er wordt tegenwoordig jacht gemaakt op zijn meubelen en zijn vulgariserende lectuur over architectuur is onvindbaar geworden. Grote namen uit de architectuurkritiek noemen hem een van de invloedrijkste architecten uit het interbellum, met het Zwart Huis als zijn meesterwerk.

"Hoste was in België de vertegenwoordiger van een bepaalde vorm van de internationale stijl, maar trachtte tegelijkertijd iets nationaals te geven aan zijn architectuur", schrijft Pierre Puttemans in zijn boek de 'Moderne Bouwkunst in België'.

Eetkamermeubilair woning Geerdardijn, 1927, collectie Museum voor Sterkunst & Vormgeving, Gent.

